

Βαπτίζεται η δούλη του Θεού Αβερωφίνα... (Ιωάννης Μ. Μιχαλακόπουλος)

/ [Πεμπτούσια](#)

(περιοδικό «Ναυτική Ελλάς», 12/2016)

Θωρηκτόν «Αβέρωφ», Χριστούγεννα 1921, Προποντίς

Κατά το έτος 1921 το Θωρηκτόν «Αβέρωφ» (Θωρηκτό της Νίκης για τους Έλληνες και «διαβολοβάπορο» [σεϊτάν παπόρ] για τους «αθαλάσσωτους εξ ανατολών γείτονας») βρισκόταν στη θαλάσσια περιοχή της Κων/πόλεως εκτελώντας περιπολίες στην Προποντίδα και στη Μαύρη Θάλασσα. Υπενθυμίζεται ότι με τη λήξη του πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου ο επικρατήσας συμμαχικός στόλος («Μοίρα του Αιγαίου») είχε εισπλεύσει στη Θάλασσα του Μαρμαρά και το Βόσπορο μαζί με το εμβληματικό σκαρί του «Αβέρωφ»[3].

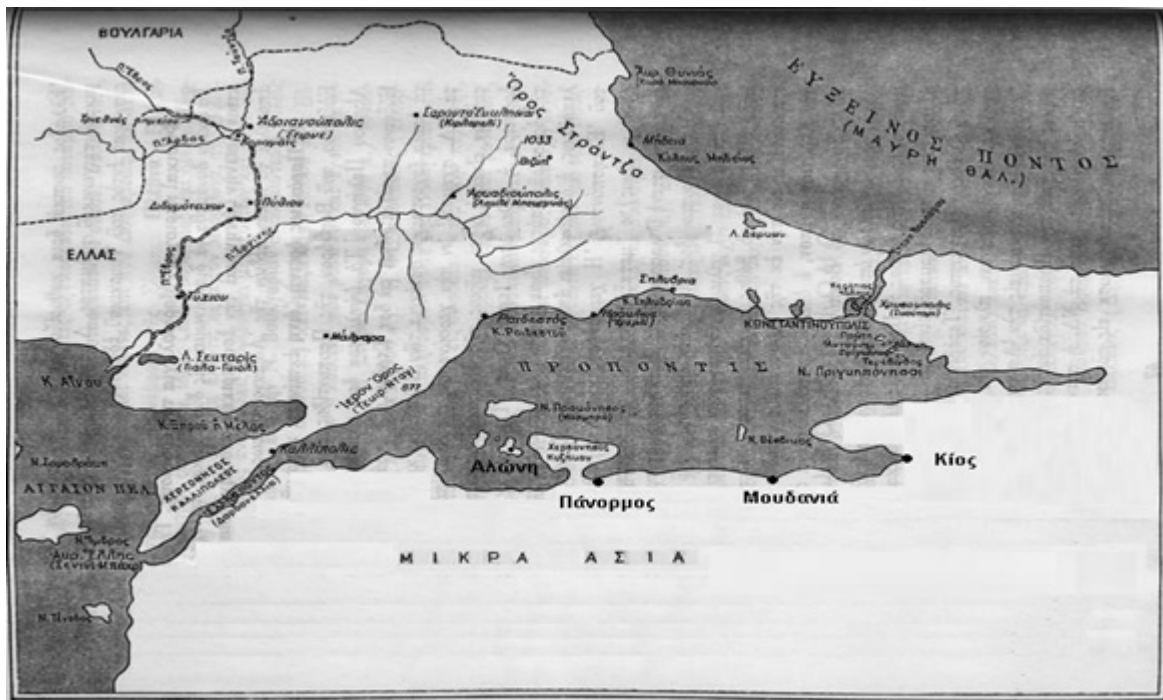

Το θωρηκτό «Αβέρωφ» στην Κωνσταντινούπολη το φθινόπωρο του 1918, Λυκούργος Κογεβίνας (Αθήνα, Ιστορικό - Εθνολογικό Μουσείο).

Συγκεκριμένα, εκείνη την περίοδο (3ος/1921 έως 8ος/1922), εντός του πλοίου βρισκόταν -ως εφημέριος του Βασιλικού Ναυτικού- ο αρχιμανδρίτης Ανδρέας Τριανταφύλλου (μετέπειτα Μητροπολίτης Τριφυλίας και Ολυμπίας) ο οποίος, με κάθε ευκαιρία, πραγματοποιούσε περιπάτους στην Βασιλεύουσα καταγράφοντας

αναλυτικά τις εντυπώσεις του, υπό τύπον προσωπικών σημειώσεων. Τα είκοσι τρία (23) γλαφυρά κείμενά του δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό «Οι Τρεις Ιεράρχαι» το χρονικό διάστημα από τον Νοέμβριο του 1922 έως το Φεβρουάριο του 1924 (αρ. φύλ. 552/1922 έως 584/1924). Έκτοτε, αυτό το πρωτότυπο ταξιδιωτικό ημερολόγιο, με τον τίτλο: «ανά την Πόλιν των ονείρων», δεν έχει ξαναέλθει στο αναγνωστικό - εκδοτικό προσκήνιο. Ενδεικτικά, αναφέρονται μερικές από τις πλέον χαρακτηριστικές επικεφαλίδες εκ των εν λόγω περιηγήσεων... ήτοι, «Η Αγία Σοφία», «Επταπύργιον», «Μπαλουκλύ - Ζωοδόχος Πηγή», «Το Μέγα Παλάτιον», «Αι Βλαχέρναι», «Πατριαρχείον», «Αγία Ειρήνη»...[1]

Όμως, ίσως το εντονότερο σημειολογικό και «αβερωφικό» ενδιαφέρον εστιάζεται στην περίπτωση μιας βάπτισης «θήλεος τέκνου» που έλαβε χώρα ακριβώς την παραμονή των Χριστουγέννων του 1921, εντός του «Αβέρωφ». Συγκεκριμένα, δέκα ημέρες πριν τη μεγάλη εορτή της Γέννησης του Θεανθρώπου, το θωρηκτό είχε λάβει εντολή να αποπλεύσει από τον λιμένα της Βασιλεύουσας «όπως τα Χριστούγεννα εορτασθώσιν έξω της Κων/πόλεως». Έτσι, ο «Αβέρωφ» κινήθηκε προς τα νότια παράλια της Προποντίδας πραγματοποιώντας ολιγοήμερες ενδιάμεσες στάσεις στην Κίο, στα Μουδανιά και στην Πάνορμο. Με αυτό τον τρόπο οι πολυάριθμοι (και ευαισθητοποιημένοι) Έλληνες κάτοικοι των συγκεκριμένων πόλεων δεν άφησαν ανεκμετάλλευτη τη μοναδική ευκαιρία «ίνα ίδωσι και θαυμάσωσι και προσκυνήσωσι και καταφιλήσωσι το τετιμημένον σκάφος, διευθυνόμενοι πρώτα πρώτα προς την εκκλησίαν του πλοίου ίνα ανάψωσι κηρία εις τον άγιον Νικόλαον». Ως αυτόπτης μάρτυρας αυτών των αυθόρμητων εκδηλώσεων του Μικρασιατικού Λαού, ο Ανδρέας Τριανταφύλλου σημειώνει, έμπλεος συγκίνησης: «Ω ευσέβεια του Έλληνος, ω πατροπαράδοτος αυτού θρησκευτικότης [...] Ω ιερά χώρα της Μικράς Ασίας που και αν προς σε στραφώ δεν θα συναντήσω σωρείαν εθνικών και θρησκευτικών αναμνήσεων. Είσαι η κοιτίς του χριστιανικού ελληνισμού, είσαι η χώρα εκείνη, εν η μεγάλα στοιχεία κεκοίμηται» [1,2,3,4].

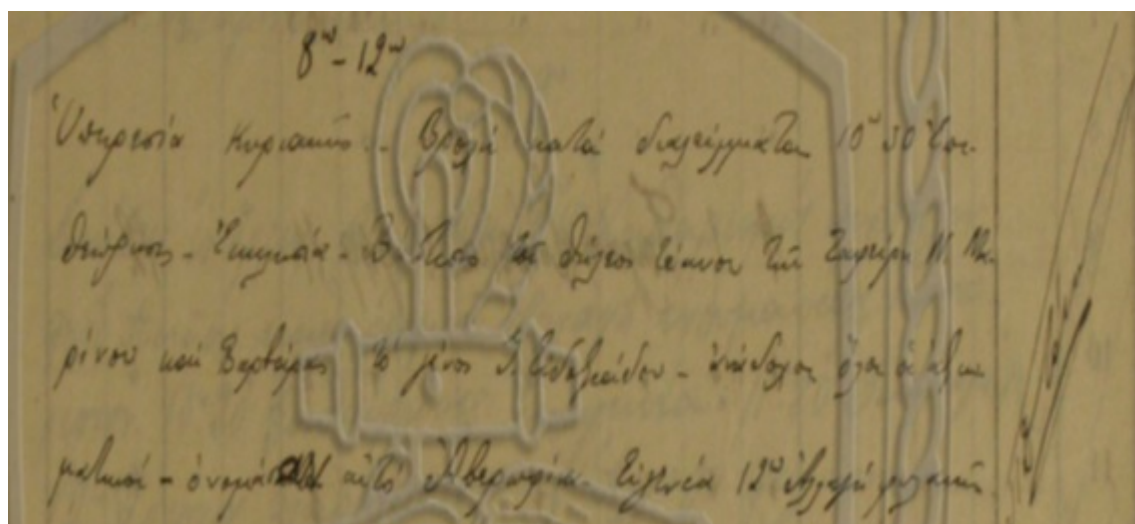

Χάρτης της Προποντιδας. Το «Αβέρωφ» κατά το δεκαήμερο 16 - 26/12/1921 ακολούθησε το δρομολόγιο: Κων/πολις - Κίος - Μουδανιά - Πάνορμος - Αλώνη - Κων/πολις [1,2,3]

Εν συνεχεία, αφηγείται ο Εφημέριος του Βασιλικού Ναυτικού, το Αβέρωφ αγκυροβόλησε στον τελικό προορισμό του... «εις την μικρά και συμπαθή νησίδα της Αλώνης προ του χωρίου αυτής Πασά-Λιμάν ένθα ορίσθη όπως τελεσθώσιν τα Χριστούγεννα. Η νήσος έχει πολλά μοναστηριακά κτήματα ανήκοντα εις την Μονήν Κουτλουμουσίου εν Αγίω Όρει και εις τον Πανάγιον Τάφον. Έχει όμως και ιδίαν Μονήν, το «Παραδείσιον» επ' ονόματι της Αγίας Παρασκευής τιμωμένην. Πλησίον δε του Πασά-Λιμάν υπάρχει και ο τάφος των λειψάνων της Αγίας Μάρτυρος Βάσσης» [1,5,6,7].

Μετά από λίγο, μια «πενιχρά λέμβος» που πλεύρισε το Θωρηκτό αποβίβασε δύο άνδρες οι οποίοι ζήτησαν να δουν τον ιερέα Ανδρέα Τριανταφύλλου και να τον παρακαλέσουν «όπως το θυγάτριον του ενός εξ αυτών βαπτισθή την επιούσαν επί του "Αβέρωφ"». Ο αρχιμανδρίτης μετέφερε το αίτημα στον Κυβερνήτη του πλοίου «όστις πάνυ προθύμως επέτρεψε τούτο και προσεφέρθη όπως αυτός μετά των αξιωματικών παραστή ως ανάδοχος. Την επομένην, εορτήν της οσιομάρτυρος Ευγενίας προσήλθεν όλον σχεδόν το χωρίον ίνα παρευρεθή είς το μυστήριον του βαπτίσματος μετά του εφημερίου ιερομονάχου Αρκαδίου. [...] Ετελέσθη το μυστήριον και εδόθη είς το κοράσιον το διπλούν όνομα "Αβερωφίνα-Ευγενία" το μέν δια το θωρηκτόν, το δε διά την τιμωμένην αγίαν. Μετά ταύτα οι πάντες προσήλθον εις την αίθουσα των δεξιώσεων, ίνα λάβωσι διάφορα αναψυκτικά...» [1,2,4].

Απόσπασμα από το Ημερολόγιο Πλοίου (24/12/1921, ώρα 08:00 - 12:00): «Υπηρεσία Κυριακής. Βροχή κατά διαστήματα. Επιθεώρησις. Εκκλησία. Βάπτισις θήλεος τέκνου του Ζαφείρη Ν. Μαρίνου και Βαρβάρας το γένος Ι. Ευδοξιάδου, ανάδοχοι όλοι οι αξιωματικοί, ονόμασαν αυτό Αβερωφίνα - Ευγενία...» [2].

Κατόπιν, ο αρχιμανδρίτης αφηγείται τα τεκταινόμενα με ψυχογραφική διάθεση τονίζοντας το άδολο και ανιδιοτελές του χαρακτήρα των φιλακόλουθων Αλωνιατών, υπογραμμίζοντας παράλληλα την καθοριστική συνεισφορά σύμπαντος του Ελληνικού Λαού κατά την ερανική πανστρατιά που οδήγησε στην απόκτηση του ανίκητου Θωρηκτού.

«Διέκρινε τας ψυχάς αθώας, είς τας οποίας δεν επέδρασε ο ψευδής πολιτισμός ίνα επιχύση το δηλητήριον αυτού και καταστήση τους ανθρώπους εκείνους ύπουλους και ιδιοτελείς· διέκρινε τας ψυχάς, αι οποίαι με λαχτάραν ανέμενον την αυριανήν μεγάλην εορτήν ίνα εκφρασθώσι ψυχικώς. Ομολογώ ότι παρέστην εν τω θωρηκτώ

εις πλείστας επισήμους δεξιώσεις και συναθροίσεις εν τη αιθούση ταύτη, αλλ' ουδεμία εξ αυτών με συνεκίνησε τοσούτω και κατέθελξε την ψυχήν μου, όσο η των απλοϊκών τούτων και αθών ανθρώπων, οι οποίοι δια της πιστής επί αιώνας τηρήσεως των πατροπαραδότων εγένετο αφορμή όπως μη εκλείψη το Ελληνικόν Γένος από προσώπου της γής και οι οποίοι δια των ιδρώτων και μόχθων αυτών οικονόμησαν το χρήμα, όπως κατασκευασθή το μεγαλοπρεπές τούτο πολεμικόν σκάφος, το οποίον τοσάκις ενέβαλεν εις τρόμον τον αθαλάσσωτον και βάρβαρον εχθρόν» [1].

Φωτογραφία της οικογένειας Ζαφείρη Ν. Μαρίνου και Βαρβάρας το γένος Ι. Ευδοξιάδου [4]. Τονίζεται ότι -παρά τις συνεχιζόμενες σφοδρές αντιξοότητες- το ζεύγος Μαρίνου επέλεξε να αποκτήσει τελικά εννέα τέκνα! (Άννα, Γιάννης, Νίκος, Ολγα, Αβερωφίνα, Φωτεινή, Στέλλα, Μαριγώ, Ευδόξιος) [8].

Ταυτόχρονα, ο Ανδρέας Τριανταφύλλου -ως εν ενεργεία εφημέριος του Πολεμικού Ναυτικού- κάνει μνεία στην ιδιαιτερότητα που έχει ο εορτασμός των μεγάλων θρησκευτικών εορτών (εν όρμω ή/και εν πλώ) στα πολεμικά πλοία καθότι... «η μονοτονία του ναυτικού βίου δεν κάμνει τοσούτω καταφανείς επι των πολεμικών πλοίων τας μεγάλας εορτάς της Εκκλησίας μας, διότι καθ'όλας τας ημέρας η αυτή αένναος υπηρεσία οφείλει να διεξάγεται. Πλήν όμως κατά τας μεγάλας ταύτας εορτάς επισπεύδονται οι καθαρισμοί του πλοίου και των πυροβόλων, αργούσι τα πολεμικά γυμνάσια και εξοικονομείται χρόνος ίνα οι ναύται ενδυθώσι τας επισήμους στολάς των και προσελθώσιν εις την Εκκλησίαν. Πάντες φιλοτιμούνται κατά την εορτήν ταύτην να ψάλωσι και ούτως επαναφέρομαι εις την συνήθειαν της αρχαίας Εκκλησίας, καθ' ην το εκκλησίασμα ολόκληρον υπήχει και υπέσβαλλε παρακολουθούν τους πρωτοψάλτας. Μετά την απόλυσιν της λειτουργίας οι

αξιωματικοί μετά του ιερέως περιέρχονται τα συσσίτια των ναυτών και υπαξιωματικών ευχόμενοι τα «έτη πολλά», το αυτό δε πράττουσι και ούτοι δι' επιτροπών προς τους αξιωματικούς. Το πλοίον επαίρει μέγαν σημαιοστολισμόν κατά την ημέραν ταύτην, αφ' ου προηγουμένως προ του χαράξη η αυγή οι προβολείς του πλοίου διεσκόρπισαν δέσμας ηλεκτρικού φωτός προς απάσας τας διευθύνσεις εις σύμβολον του από του σπηλαίου της Βηθλεέμ ανατείλαντος κατ' εκείνην την νύκτα ανεσπέρου φωτός της Θεότητος!» [1].

Βέβαια, οι ευόρκως υπηρετούντες αξιωματικοί του «Αβέρωφ» αποδείχτηκαν και συνεπείς ...ανάδοχοι αφού το απόγευμα των Χριστουγέννων επισκέφθηκαν τη μικρή Αβερωφίνα στο χωριό της «... ένθα συγκεντρώθησαν οι προύχοντες και τότε το πρώτον εμάθαμεν ότι η νήσος εκκλησιαστικώς υπάγεται εις την Μητρόπολιν Προικοννήσου, ότι κατά την διάρκειαν του Ευρωπαϊκού πολέμου εξετοπίσθησαν παρά των Νεοτούρκων οδηγηθέντες εις το εσωτερικόν της Μικράς Ασίας χίλιοι επτακόσιοι κάτοικοι εκ των τεσσάρων της νήσου χωρίων, εξ ών μετά την κατάπαυσιν του πολέμου επέστρεψαν μόνον επτακόσιοι, των λοιπών χιλίων αποθανόντων εκ των κακουχιών και της πείνης και ότι εις την νήσον ταύτην είχε καταφύγη οικογενειακώς εις Γάλλος στρατηγός του Μ. Ναπολέοντος, εξορισθείς παρ' αυτού εκ Γαλλίας και ούτινος οι απογόνουι σώζονται εισέτι εγκατεστημένοι εις την απέναντι Μικρασιατικήν χώραν.» [1].

Τέλος, κλείνει την αφήγησή του ο Αρχιμανδρίτης «...κατέλαβεν ημάς η εσπέρα και δια τούτο επιστρέφομεν εις το πλοίον εν δριμυτάτω ψύχει με την εντύπωσιν ότι τα εφετεινά Χριστούγεννα τυγχάνουσι μια από τας ωραιότερας εορτάς, ας ποτέ εν ηρεμία, γαλήνη και ευσεβεία διέλθομεν κατά τον μέχρι τούδε βίον μας.» [1].

Δυστυχώς, η συνέχεια είναι λίγο πολύ γνωστή. Σε μερικούς μήνες το μέτωπο κατέρρευσε, η Μικρασιατική ήττα έλαβε διαστάσεις Ολοκαυτώματος και εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες Χριστιανοί εκδιώχθηκαν από τις πατρογονικές εστίες τους. Τα караβάνια της προσφυγιάς συμπάρέςυραν στο διάβα τους «τας αθώας ψυχάς» από τις αφοκέντητες ακτές της Βιθυνίας και την περιοχή της Προικοννήσου. Έτσι, εξανδραποδίσθησαν και οι κάτοικοι από «την μικράν και συμπαθή νησίδα της Αλώνης» παίρνοντας μαζί τους την εικόνα της αγίας Βάσσας από το ομώνυμο εκκλησάκι που είχαν κατορθώσει να χτίσουν το 1911. Τραγικός ο ξεριζωμός. Δυσκολότατο και το ριζοβόλημα στα νέα χώματα. Η Αβερωφίνα με τους συγγενείς της και δεκάδες οικογένειες Αλωνιατών - Πασαλιμανιωτών βρέθηκαν -μετά μυρίων βασάνων- στην ευλογημένη γη της Αιγιαλείας, στο Αίγιο[4,5,6,7]. Στον εκεί δημιουργηθέντα προσφυγικό συνοικισμό, η αναδεκτή του «Αβέρωφ» έφθασε ως τα βαθειά γεράματα κάνοντας οικογένεια και προκοπή. Ακόμα και σήμερα όταν ο ανώνυμος διαβάτης (σαν άλλος Ανδρέας Τριανταφύλλου)

περιγηθεί στους δρόμους αυτής της γειτονιάς, θα αφουγκραστεί τη βαθύτερη και απόκοσμη ηχώ της οδωνυμίας του τόπου... οδός Ελλησπόντου, Προποντίδος, Κυζίκου, Μαρμαρά, Προικοννήσου, Κούταλης. Ίσως για λίγες στιγμές η καρδιά του να φτερουγίσει «ένθα οδεύει ο αστήρ», σε εκείνα τα φωταγωγημένα Χριστούγεννα του 1921, στην αγία Άννα στο Βόρι, στην «Παναγιά στα δέντρα», στο Παραδείσι και στο κατάστρωμα του Αβέρωφ... στο θαλασσοφίλητο Πασά - Λιμάν, όπου ακόμα αντηχεί ένα διαχρονικό και υπερβατικό «Χριστός γεννάται, δοξάσατε...».

Καλά Χριστούγεννα!!!

Θερμές ευχαριστίες εκφράζονται στους υπέροχους ανθρώπους του συνοικισμού της οδού Νικολάου Πλαστήρα, στο Αίγιο οι οποίοι «πάνυ προθύμως» μας πληροφόρησαν σχετικά.

Με σεβασμό, αγάπη και νόστο, η παρούσα προσπάθειά μας αφιερώνεται εξαιρετικά στη Γυναίκα - Σύμβολο «Αβερωφίνα» καθώς και στη μνήμη όλων εκείνων που χάθηκαν κατά τη Μικρασιατική καταστροφή του 1922...

Πηγές:

- 1. Κείμενο - απόσπασμα ημερολογίου: «Τα περυσινά Χριστούγεννα», του Αρχιμανδρίτη Ανδρέα Τριανταφύλλου, αριθ. φύλλου 555-556 (16-31 Δεκεμβρίου 1922), «Οι Τρεις Ιεράρχαι» (εθνικοθρησκευτικό φύλλο - όργανο του ομώνυμου Ορθόδοξου Χριστιανικού Συλλόγου που ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1910, από τον Παναγ. Αθ. Βαρυμποπιώτη)**
- 2. «Ημερολόγιον του Θωρηκτού Γ. Αβέρωφ», Υπηρεσία Ιστορίας Ναυτικού (Υ.Ι.Ν.)**
- 3. «Μητρώο Πλοίου - Θ/Κ Αβέρωφ», Ψηφιοποιημένο αρχείο (CD), Υ.Ι.Ν.**
- 4. Αρχειακό - φωτογραφικό υλικό από το Πλωτό Ναυτικό Μουσείο - Θωρηκτό «Γεώργιος Αβέρωφ» (βλ. αρχείο Βέττας & Ελευθερίας Πορτοκάλη - Αίγιο)**
- 5. Μανουήλ Ι. Γεδεών, “Προικόννησος”, Κωνσταντινούπολη, 1895 (anemi.lib.uoc.gr)**
- 6. Δημήτριος Ι. Πολέμης, «Βούργαρο και Παραδείσι: Δύο Ανδριώτικα Μετόχια στην Αλώνη», Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών, τόμος 6, 1986 (www.kms.org.gr) & Αρχείο Προφορικής Παράδοσης (Μικροφίλμ: [επαρχία] Βιθυνία - [περιφέρεια] Αρτάκη - [οικισμός] Αλώνη)**
- 7. «Ξενοφάνης», τόμος Α (1896-1904), Χρίστου Ζαχαριάδου, «Περί της επαρχίας Προικοννήσου» (σσ. 404-412)**
- 8. www.genealogy.com**